

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 lipca 2020 roku, wydanym w sprawie z powództwa A. L. i K. L. przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Ł.:

- 1) zasądził od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. łącznie na rzecz A. L. i K. L. kwotę 29 671,81 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 31 stycznia 2018 roku do dnia zapłaty;
- 2) oddalił powództwo w pozostałej części;
- 3) zasądził od (...) Spółki Akcyjnej w W. łącznie na rzecz A. L. i K. L. kwotę 6 735,93 zł tytułem kosztów procesu;
- 4) nakazał zwrócić ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi łącznie na rzecz A. L. i K. L. kwotę 190,41 zł tytułem niewykorzystanej części zaliczki zaksięgowanej pod poz. 500056337230.

Wyrok ten praktycznie w całości uwzględnił powództwo o zwrot nienależnie pobranych w okresie od 1 października 2009 r. do 6 listopada 2019 r. rat kapitałowo – odsetkowych kredytu hipotecznego dla osób fizycznych waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego. Powodowie powołali się na to, że postanowienia umowne dotyczące klauzuli indeksacyjnej oraz szereg klauzul dotyczących przeliczania zobowiązania powodów po kurcie (...) z tabeli kursowej pozwanego stanowiły klauzule niedozwolone.

Orzeczenie zapadło w następującym stanie faktycznym:

Powodowie w dniu 23 lipca 2008 r. złożyli u pozwanego wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego M. Walutowy z przeznaczeniem na budowę domu jednorodzinnego, jako walutę kredytu zaznaczono rubrykę (...), wnioskowany okres miał wynosić 360 miesięcy, a wnioskowana kwota kredytu – 350 000 zł.

Pozwany bank na skutek ww. wniosku wydał pozytywną decyzję kredytową w dniu 6 sierpnia 2008 r. Kwota kredytu została ustalona

w wysokości 367 940,04 zł z celem na budownictwo mieszkaniowe, pokrycie części kosztów okołokredytowych i pokrycie części kosztów ubezpieczenia. Jako walutę waloryzacji wskazano (...). W decyzji wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 4 sierpnia 2008 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej pozwanego wynosi 191 635,43 CHF i że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od wskazanej w decyzji. Kredyt miał być wypłacony w pięciu transzach.

Powodowie w dniu 17 września 2008 r. zawarli z pozwanym bankiem umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...). Na mocy umowy pozwany udzielił powodom kredytu w kwocie 367 940,04 zł, na okres 360 miesięcy, na finansowanie budowy budynku mieszkalnego jednorodzinnego. W umowie wskazano (...) jako walutę waloryzacji kredytu, a kwota kredytu wyrażona na koniec 4 sierpnia 2008 r. w walucie waloryzacji wynosiła 191 635,43 CHF ze wskazaniem, że kwota ta ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku, a wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być inna (§ 1 ust. 3A). W § 10 ust. 5 umowy kredytowej wskazano, że „raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50”. Również inne postanowienia umowne odnosiły się do uprawnienia pozwanego do przeliczania zobowiązania powodów przy zastosowaniu kursu (...) stosowanego w tabelach kursowych pozwanego (§ 12 ust. 5, § 15 ust. 4).

Powołana wyżej klauzula indeksacyjna co do sposobu spłaty kredytu miała swoją podstawę również w § 23 stosowanego przez pozwanego regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach - MultuPlanów.

Kredyt był wypłacony w czterech transzach. Pierwsza transza została wypłacona w dniu 29 września 2008 r., dotyczyła kwoty 18 580,04 zł, a po przeliczeniu do (...) wartość została ustalona w wysokości 8 900,62 CHF. Druga transza została wypłacona w dniu 26 lutego 2009 r., dotyczyła kwoty 150 000,02 zł, a po przeliczeniu do (...) wartość została ustalona w wysokości 50 562,94 CHF. Trzecia transza została wypłacona w dniu 31 marca 2009 r., dotyczyła kwoty 101 160,00 zł, a po przeliczeniu do (...) wartość została ustalona w wysokości 33 462,34 CHF. Czwarta transza została wypłacona

w dniu 29 września 2009 r., dotyczyła kwoty 98 200,00 zł, a po przeliczeniu do (...) wartość została ustalona w wysokości 36 458,14 CHF. Oprocentowanie kredytu ulegało wahaniom, początkowo wynosząc 5,18%, od 5 listopada 2008 r.- 3,82%, od 5 grudnia 2008 r.- 2,17%, od 5 lutego 2009 r.- 1,43%, od 5 kwietnia 2009 r.- 1,30%, od 5 listopada 2009 r.- 1,19%, od

5 czerwca 2010 r.- 1,01%, od 5 października 2011 r.- 0,91%, od 5 maja 2012 r.- 1,01%, od 5 lutego 2013 r.- 0,91%, od 5 lutego 2015 r. 0,04%, od 5 września 2015 r.- 0,16%, od 5 października 2019 r.- 0,04%, od 5 grudnia 2019 r. 0,14%. Różnica pomiędzy wysokością wpłat dokonanych na poczet przedmiotowej umowy kredytu a ich wysokością przy założeniu, że kredyt nie uległ indeksacji do waluty (...) za okres od 1 października 2009 r. do 6 listopada 2017 r. wynosiła 29 671,81 zł.

Powodowie zawierając przedmiotową umowę byli małżeństwem i nadal pozostają w związku małżeńskim. Wpierw udali się do pośrednika, później do banku. Kredyt waloryzowany do (...) został im przedstawiony jako najkorzystniejszy, wówczas jego rata była najniższa a oprocentowanie korzystne. Umowa została przedstawiona jako standardowa i mogli się z nią zapoznać w dniu podpisania. Był to pierwszy kredyt zaciągnięty przez powodów. Umowa nie podlegała negocjacjom pomiędzy stronami. Powodów zapewniano, że frank szwajcarski jest walutą stabilną. Powodów nie informowano w jaki sposób bank ustala kursy w tabeli.

Pismem odebranych przez pozwanego w dniu 25 stycznia 2018 r. powodowie wezwali pozwanego do zwrotu nadpłaconych rat kredytu za okres od 4 listopada 2008 r. do 6 listopada 2017 r. w wysokości 29 817,37 zł. Wezwanie rozpatrzono negatywnie. Pismem odebranych przez pozwanego w dniu 4 kwietnia 2018 r. powodowie złożyli reklamację na stanowisko pozwanego. Reklamację również rozpatrzono negatywnie.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy pominął złożone przez powodów dokumenty i materiały w postaci: notatki ze spotkania zespołu roboczego z dnia 15.11.2005r., pisma Prezesa (...) z 21.11.2005 r., pisma (...) Bank SA z 28.11.2005r., pisma przewodniczącego (...) z 2012 r., pism wskazanych w załącznikach nr 1-10 (k.460v) do pisma powoda z dnia 7 maja 2019 r., a także złożone przez pozwanego dokumenty i materiały wskazane w odpowiedzi na pozew- pkt. 3 lit. k-x. (...) te wykraczały poza ramy przepisu 227 k.p.c. i podlegały pominięciu stosownie do art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. Sąd pominął także zgłoszony przez pozwanego dowód z zeznań świadka D. S. i dowód z protokołu z zeznaniami świadka M. D., a także wnioskowane przez pozwanego dowody z opinii biegłych, również mając na uwadze art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności odwołał się wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ((...)) z dnia 27 grudnia 2010 r., wydanego w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 (LEX nr 1505503), zgodnie z którym do rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 5743 wpisana została klauzula o treści: Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. Wpisu dokonano z dniem 5 sierpnia 2014 r., a przedsiębiorcą, stosującym wymienioną klauzulę był bank pozwany w sprawie niniejszej. Zdaniem Sądu I instancji skutki rozszerzone prawomocnego wyroku (...) na gruncie niniejszej sprawy, wynikają z uchylonego art. 479⁴³ k.p.c., który ma jednak nadal zastosowanie w oparciu o przepis intertemporalny tj. art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji

i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1634). W konsekwencji klauzula zawarta w umowie kredytu w § 10 ust. 5 (klauzula indeksacyjna) stosownie do art. 385¹ § 1 k.c. nie wiąże strony powodowej jako kredytobiorcy w niniejszej sprawie ze skutkiem ex tunc. Kwoty pobrane przez pozwanego, w oparciu o przedmiotowy zapis, stanowią świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. i powinny podlegać zwrotowi.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu Rejonowego, przedmiotowa klauzula nosi cechy klauzul niedozwolonych również na gruncie przeprowadzonej kontroli indywidualnej, przy ewentualnym przyjęciu, że wpis do rejestru klauzul nie ma charakteru wiążącego dla Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę. Spełnione bowiem zostały wszystkie warunki z art. 385¹ k.c. Mechanizm waloryzacji odwołujący się do ustalanego przez Bank kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej Banku, jest niejasny

i niejednoznaczny. Umożliwia pozwanemu ustalanie kursu waluty zgodnie z własną polityką, nie dając zarazem powodowi możliwości jego zweryfikowania. Przewiduje zatem uprawnienie do ustalenia przez Bank wysokości kredytu według niejasnych i znanych jedynie jemu kryteriów. Klauzula ta w swej istocie przyznaje pozwanemu uprawnienie do dokonywania wiążącej interpretacji umowy, co jest niedozwolonym postanowieniem umownym, pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami przez naruszenie zasady równorzędności stron. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że bank w trakcie trwania umowy zaczął umożliwiać spłatę rat kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji. Tego typu aneks nie został przez powodów podpisany, a samo wprowadzenie takiej możliwości pozostaje bez wpływu na ocenę treści kwestionowanej klauzuli.

A. charakter ocenianych postanowień umowy implikuje sankcję bezskuteczności, natomiast strony nadal pozostają związane umową

w pozostałym zakresie, co wynika z art. 385¹ § 2 k.p.c. Po wyeliminowaniu z treści umowy postanowień abuzywnych Sąd przyjął, że należy na nowo ustalić treść umowy, na podstawie innych wiążących (nieabuzywnych) postanowień. Taki zabieg jest możliwy tylko wówczas, gdy eliminacja postanowienia abuzywnego nie narusza struktury stosunku zobowiązaniowego, a prawa i obowiązki stron można ustalić na podstawie umowy bądź poprzez zastosowanie dyspozytywnych przepisów prawa wypełniających miejsce postanowienia uznanego za abuzywne. Wypełniając ten obowiązek Sąd przeanalizował przepisy krajowe, które mogłyby mieć zastosowanie w miejsce abuzywnych postanowień umownych. W wyniku tej analizy doszedł do wniosku, że nie jest możliwe zastosowanie per analogiam przepisu art. 358 § 2 k.c., który przewiduje, że wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej. Za przywracające równowagę kontraktową uznano zastosowanie do określenia wysokości zobowiązania powodów kursu kupna z chwili wypłaty kredytu. Opierając się na tych założeniach oraz na opinii biegłego, która je uwzględnia, Sąd przyjął, że łączna wysokość nadpłaty kredytu za okres od 1 października 2009 r. do 6 listopada 2017 r. wynosiła 29 671,81 zł i taka kwota została zasądzona na rzecz powodów.

Bezpośrednią podstawą prawną roszczenia powodów jest art. 410

§ 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd nie podzielił poglądu pozwanego, iż roszczenia o zwrot poszczególnych rat kredytu przedawniły się z upływem trzyletniego terminu. W rozpatrywanej sprawie roszczenie opiera się bowiem o art. 410 k.c. przewidujący zwrot świadczenia nienależnego. W sytuacji świadczenia nienależnego z jego istoty wynika, że brak jest podstawy jego spełnienia. Spełnienie świadczenia nienależnego jest co do zasady czynnością faktyczną, której nie sposób przydać znamienia tożsamości

w ramach stosunku prawnego. W konsekwencji przedawnienie dochodzonych roszczeń na dzień wytoczenia powództwa podlegało terminowi dziesięcioletniemu (art. 118 k.c. w zw. z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw- Dz. U. z 2018 r. poz. 1104). Najwcześniejsza kwestionowana rata zapłacona została 9 października 2009 roku, w efekcie wniesienie pozwu 26 września 2019 r. przerwało bieg przedawnienia (art. 123 § 1 ust. 1 k.c.).

Sąd Rejonowy nie podzielił argumentacji pozwanego, że w sprawie powinien mieć zastosowanie art. 409 k.c. zwalniający go z obowiązku zwrotu świadczenia. Twierdzenie, że kwoty nienależnie pobrane przez pozwanego bank zostały przez niego zużyte nie zostało w żadnej mierze udowodnione. Nadto pozwanego bank jako profesjonalista, co najmniej od 2009 r. w związku ze wszczęciem postępowania przed (...) w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 powinien liczyć ze zwrotem świadczeń z uwagi na wysokie prawdopodobieństwo stosowania przez niego klauzul niedozwolonych w umowach kredytowych.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając to orzeczenie w części zasądzającej na rzecz powodów od pozwanego kwotę 29 671,81 zł wraz ze wskazanymi w treści wyroku odsetkami ustawowymi za opóźnienie oraz kosztami procesu, tj. w części wskazanej w punktach 1. i 3. sentencji wyroku. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, tj.:

a. naruszenie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., poprzez pominięcie, na rozprawie w dniu 2 lipca 2020 roku, dowodu ze świadka D. S. oraz protokołu zeznań świadka M. D., o których przeprowadzenie pozwany wnioskował w odpowiedzi na pozew jako rzekomo nieistotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, mimo iż tezy, na które został zgłoszony dowód, mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności

z dobrymi obyczajami (Bank nie tylko nie ustalał kursów dowolnie, ale przede wszystkim nie mógł ustalać kursów dowolnie, a ponadto przyjęcie kursu kupna/sprzedaży wynikało ze sposobu finansowania kredytu powodów), a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta (Bank musiał publikować i publikował zawsze rynkowy kurs, wprowadzenie spornych klauzul do umowy wiązało się z poprawieniem interesu powodów). Informacje na temat „przebiegu i stosowania przez Bank procedury związanej

z udzielaniem pożyczkobiorcom pożyczki hipotecznej w Banku", które może przedstawić świadek, w szczególności dotyczące (1) każdorazowego oferowania klientom oferty złotowej, (2) sposobu badania zdolności kredytowej klientów w Banku, (3) obowiązków informacyjnych, sposobu prezentowania oferty oraz (4) możliwości negocjowania umowy, stanowiłyby podstawę do poczynienia ustaleń faktycznych odmiennych od wskazanych

w lit. f., ppkt. „i” poniżej. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ przeprowadzenie dowodu ze świadka D. S. i oparcie na nim ustaleń prowadziłyby do oceny że sporne klauzule nie są abuzywne, a zatem powództwo zostałoby oddalone;

b. naruszenie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z 227 k.p.c., poprzez pominięcie, na rozprawie w dniu 2 lipca 2020 roku, dowodów przedstawionych przez pozwanego: m.in. pism okólnych wraz

z załącznikami, pisma Banku do Prezesa UOKiK, ekspertyzy prof. A. R. „Tabela Kursowa mBanku - metodyka oraz analiza porównawcza" (dowody wymienione w pkt 3 k-x petitum odpowiedzi na pozew) oraz dowodów zawartych na załączonej do odpowiedzi na pozew płyty CD (wniosek o dowód z oględzin) - m.in. opracowania „Korelacje - tabela", jako rzekomo nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, podczas gdy mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ dowodzą, że

w przedmiotowej sprawie nie doszło do spełnienia przesłanki braku zgodności z dobrymi obyczajami, a także nie doszło do spełnienia przesłanki rażącego naruszenia interesu konsumenta, co z powołanych dokumentów wynika, a do czego Sąd I instancji się nie odniósł. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ oparcie się na tych dowodach przekładałoby się na ocenę, że sporne klauzule nie są abuzywne, a zatem powództwo zostałoby oddalone

c. naruszenie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. w zw. z 227 k.p.c. w zw.

z art. 278 § 1 k.p.c., poprzez pominięcie, na rozprawie w dniu

2 lipca 2020 roku wniosku pozwanego w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego i dopuszczenie

i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego również na tezy wskazane przez pozwanego co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ uzupełnienie opinii biegłego o wskazane tam uwagi natury ogólnoeconomicznej pozwoliłoby bezsprzecznie wykazać brak możliwości ustalania kursów przez Bank w sposób dowolny i korzyści powoda wynikające z wprowadzenia spornych klauzul do umowy, brak naruszenia jego interesu (a w konsekwencji brak abuzywności spornych klauzul) oraz nieprawidłowość metodologiczną konstrukcji, przyjętej w opinii biegłego oraz ostatecznie stanowiącej podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd (kredyt, który poprzez pozbawienie go ryzyka kursowego i ustalenie miernika wartości na stałym poziomie, jest faktycznie złotowy, ale oprocentowany w sposób właściwy dla kredytu waloryzowanego kursem (...));

d. naruszenie art. 299 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c., poprzez oparcie ustaleń faktycznych na zeznaniach osoby występującej po stronie powodowej w zakresie, w jakim były one niewiarygodne i sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego {„brak indywidualnych uzgodnień wprost wynika z wiarygodnych strony powodowej”, s. 13 uzasadnienia wyroku), co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do nieprawidłowych ustaleń faktycznych opisanych poniżej, które doprowadziły Sąd I instancji przekonania

o abuzywności spornych postanowień, a w oparciu o zarzut abuzywności, Sąd I instancji stwierdził bezpodstawne wzbogacenie po stronie pozwanego i zasądził zwrot rzekomo nienależnych świadczeń na rzecz powoda;

e. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów, pozbawionej wszechstronnego

i obiektywnego rozważenia całości materiału dowodowego

i wyciągnięcie na tej wadliwej podstawie bezpodstawnych

i niezgodnych z rzeczywistym stanem faktycznym wniosków leżących u podstaw wyroku, w szczególności przez:

i. bezpodstawne przyjęcie, że „kredyt waloryzowany do (...) został im przedstawiony jako najkorzystniejszy, wówczas jego rata była najniższa a oprocentowanie korzystne. (...) Powodów zapewniano, że frank szwajcarski jest walutą stabilną.” (s. 3 uzasadnienia wyroku) podczas gdy taki opis procedury udzielania kredytu jest niewiarygodny, mając w szczególności na względzie historię zmian kursu (...)/PLN w okresie bezpośrednio poprzedzającym zawarcie umowy (notoryjny i powszechnie dostępny był

i jest fakt, że przykładowo w 2004 CHF był wart ponad

3 zł), a także z samą treść umowy, szczegółowo opisującą klauzule waloryzacyjne, co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd do przekonania

o abuzywności spornych postanowień;

ii. bezpodstawne przyjęcie, że „Umowa nie podlegała negocjacom pomiędzy stronami” (s. 3 uzasadnienia wyroku), podczas gdy:

- powód, wypełniając wniosek kredytowy i wskazując kwotę kredytu, jednocześnie zawnioskował o kwotę w PLN oraz zaznaczył jako walutę kredytu (...) co oznacza, po pierwsze, że negocjowano z pewnością co najmniej te parametry kredytu, jak również, że to z warunków zawnioskowanych przez Powoda (kwota w PLN - kredyt w (...)) wynikała konieczność wprowadzenia mechanizmu indeksacji (waloryzacji) do Umowy (Pozwany wskazuje, że kredyt waloryzowany kursem waluty obcej stanowi jeden z rodzajów kredytów walutowych);
- możliwe było zawarcie umowy bez spornych postanowień, powód miał zdolność kredytową dla zaciągnięcia zobowiązania w PLN (tj. bez klauzul waloryzacyjnych) i zaproponowano mu taką umowę;
- strony indywidualnie uzgodniły treść harmonogramu spłat, stanowiącego załącznik do umowy, w którym wskazana była wysokość kwoty kredytu oraz wartość rat wyrażona w walucie (...) rzeczywisty wpływ powoda wyrażał się w szczególności

w wyborze dnia uruchomienia kredytu, co było równoznaczne z wyborem kursu zastosowanego do przeliczeń;

co miało wpływ na rozstrzygnięcie, ponieważ doprowadziło Sąd I instancji do bezpodstawnego wniosku, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione i w konsekwencji były abuzywne, a w oparciu o zarzut abuzywności Sąd zasądził zwrot rzekomo nienależnych świadczeń na rzecz Powoda;

f. naruszenie art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1634) poprzez nieprawidłową wykładnię i przyjęcie prejudycjalnego charakteru wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w stosunku do spraw dotyczących badania abuzywności klauzul w toku kontroli incydentalnej, w szczególności przyjęcie że „skutek przeprowadzonej kontroli o charakterze abstrakcyjnym, dokonanej przez (...), odnosić się powinien do wszystkich konsumentów, zawierających umowy kredytowe z pozwanym bankiem, którego dotyczy wpis w rejestrze klauzul niedozwolonych, a to co najmniej do przesłanek abuzywności polegających na ukształtowaniu praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy” (s. 10 uzasadnienia wyroku), podczas gdy skutek ten dotyczy jedynie abstrakcyjnej kontroli wzorców umownych, natomiast przedmiotowa sprawa dotyczy kontroli incydentalnej postanowienia umowy, a nie kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego, jak również (...) nie kontrolował w tym orzeczeniu wszystkich spornych klauzul. Naruszenie to miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ponieważ Sąd I instancji w szczególności w oparciu o tę tezę uznał abuzywność spornych klauzul, co skutkowało zasądzeniem w części dochodzonego przez osobę występującą po stronie powodowej roszczenia o zapłatę;

g. art. 316 § 1 k.p.c. przez jego niezastosowanie i w konsekwencji, po stwierdzeniu bezskuteczności klauzul odsyłających do Tabeli K. Walut Obcych Pozwanego Banku, niezastosowanie do wyliczenia wartości poszczególnych rat art. 358 § 2 k.c.

w brzmieniu aktualnym na dzień zamknięcia rozprawy, tj.

z uwzględnieniem nowelizacji zmieniającej art. 358 § 2 k.c., która weszła w życie 24 stycznia 2009 r., przewidującej oparcie przeliczeń wartości świadczeń w oparciu o kurs średni NBP);

2. naruszeniu przepisów prawa materialnego, a to:

a. art. 385¹ § 1 w zw. z § 3 k.c. przez błędną wykładnię art. 385¹ § 1 k.c. i niezastosowanie art. 385¹ § 3 k.c., a w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione, podczas gdy powód miał rzeczywisty wpływ na te postanowienia w rozumieniu art. 385¹ § 3 k.c.;

b. art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że sporne postanowienia spełniają przesłanki abuzywności, w szczególności, że są (1) sprzeczne z dobrymi obyczajami i (2) rażąco naruszają interes konsumenta;

c. art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. przez ich bezpodstawne zastosowanie, ewentualnie art. 409 k.c. przez jego niezastosowanie i stwierdzenie, że Bank bezpodstawnie wzbogacił się kosztem powoda (co nie miało miejsca), jak również niewzięcie pod uwagę, że Bank uzyskane kwoty zużył (w całości, a co najmniej w części, w jakiej służyły one pokryciu kosztów pozyskania kapitału przez Bank);

d. art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c. poprzez ich wadliwą wykładnię

i zastosowanie oraz przyjęcie, że raty kredytu płacone przez powoda, którym odpowiada zasądzona kwota (Sąd I instancji uznał, że powód ma prawo do zwrócenia mu rzekomych nadpłat w stosunku do spłaconych przez niego rat kredytu) rzekomo nie stanowią świadczeń okresowych i nie podlegają trzyletniemu terminowi przedawnienia, jak to podnosił pozwany zgłaszając zarzut przedawnienia;

e. art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. przez zasądzenie odsetek począwszy od daty wcześniejszej niż dzień wyrokowania tj. od dnia następnego po udzieleniu przez pozwanego negatywnej odpowiedzi na żądanie zwrotu nienależnego świadczenia podczas gdy nawet przy najbardziej niekorzystnej dla pozwanego interpretacji tego aspektu należało

przyjąć, że do czas wydania (uprawomocnienia) wyroku Bank miał uzasadnione podstawy by przypuszczać, że nie jest w zwłoce wobec strony przeciwnej.

z ostrożności procesowej, w razie nieuwzględnienia zarzutów z pkt. 2 lit, a-c powyżej (w zakresie, w jakim dotyczą klauzul waloryzacyjnych), formułuję również następujące zarzuty naruszenia prawa materialnego:

f. art. 385 § 2 zd. 2 k.c. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c., poprzez ich niezastosowanie i zaniechanie dokonania prokonsumenckiej wykładni kwestionowanych postanowień, która w szczególności doprowadziłaby Sąd do wniosku, że Bank ma obowiązek publikowania w Tabeli Kursów Walut Obcych do której odsyła umowa, kursy walut pozostające na poziomie rynkowym, a zatem sporne postanowienia waloryzacyjne nie są abuzywne;

g. art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c., poprzez ich bezpodstawne zastosowanie do rat płatnych przez powoda po wejściu w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., ustawy antyspreadowej, której postanowienia eliminowały abuzywny charakter klauzul umowy. Pozwany podkreśla, że nie chodzi o moment, na który badana jest abuzywność, ale o ustalenie, do kiedy w ogóle rzekomo abuzywne klauzule stanowiły element stosunku prawnego pomiędzy stronami. Pozwany stoi na stanowisku, że bezskuteczność klauzul waloryzacyjnych nie może skutkować powstaniem roszczenia o zapłatę po dacie wejścia w życie ww. aneksów;

h. art. 385¹ § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że w związku z rzekomą abuzywnością spornych postanowień waloryzacyjnych, istnieje podstawa do faktycznego wyeliminowania całości waloryzacji kursem waluty obcej

z umowy poprzez ustalenie miernika wartości na stałym poziomie, podczas gdy nawet w przypadku stwierdzenia abuzywności normy odsyłającej do kursów z Tabeli Kursów Walut Obcych Pozwanego Banku umowa zachowuje charakter umowy kredytu waloryzowanego aktualnym na dzień danej operacji finansowej kursem waluty obcej, która podlega dalszej interpretacji z uwzględnieniem jej częściowej bezskuteczności;

i. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 385 § 2 zd. 2 k.c., w zw. z art. 5, 6 ust. 1, 7 ust. 1, 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich poprzez ich nieprawidłową wykładnię

i stwierdzenie, że „biorąc pod uwagę konieczność prounijnej

i prokonsumenckiej wykładni art. 385¹ § 1 i 2 k.c., ustalając kurs odniesienia złotówkowej kwoty kredytu, nic nie stoi na przeszkodzie by podzielić zapatrywanie strony powodowej

i przyjąć kurs ustalony przez pozwanego bank na chwilę uruchomienia kredytu i rozciągnąć go na cały okres trwania umowy" (s. 17 uzasadnienia wyroku), podczas gdy, wykładnia prokonsumencka dotyczy treści postanowień a nie przepisów prawa, natomiast wykładnia prounijna prowadzi do wniosku, że istnieją przeszkody dla takiego rozstrzygnięcia, w szczególności rozwiązanie takie stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także pozostaje w interesie konsumentów i konkurentów pozwanego;

j. art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c. poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie, że, po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul „sporna klauzula umowy kredytowej nie wiąże powodów jako konsumentów i jest wobec nich bezskuteczna, przy jednoczesnym związaniu stron umową w pozostałym zakresie." (s. 16 uzasadnienia wyroku, podczas gdy okoliczności, w których złożone zostały oświadczenia woli stron, zasady współzycia społecznego oraz ustalone zwyczaje pozwalają na wykonanie Umowy również po usunięciu z niej odwołań do Tabeli Kursów Walut Obcych ((...)) Banku - zobowiązania powinny zostać przeliczone po aktualnym na dzień danej operacji finansowej, rynkowym kursie (...)/PLN;

k. art. 56 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że „kredyt został udzielony w złotych a jego waloryzacja, która miała polegać na przeliczaniu rat w PLN do (...) po kursach jednostronnie ustalanych przez bank nie doszła do skutku. Tym samym skuteczne jest jedynie przeliczenie kredytu do franka szwajcarskiego na dzień wydania dyspozycji uruchomienia kredytu" (s. 17 uzasadnienia wyroku), podczas gdy art. 56 k.c. stanowi właściwy przepis dyspozytywny,

przewidując, że czynność prawna wywołuje skutki w niej wyrażone oraz wynikające z ustawy, z zasad współzycia społecznego

i z ustalonych zwyczajów. Zatem zobowiązanie powinno zostać przeliczone po wynikającym z zasad współzycia społecznego

i ustalonych zwyczajów, aktualnym na dzień przeliczenia, rynkowym kursie kupna (...) (takim jak konkretny kurs wskazany w (...) na daną historyczną datę);

l. art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art.

4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe (Dz.U.2011, nr 165, poz. 984, dalej jako „ustawa antyspreadowa”) poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że „kredyt został udzielony w złotych a jego waloryzacja, która miała polegać na przeliczaniu rat w PLN do (...) po kursach jednostronnie ustalanych przez bank nie doszła do skutku. Tym samym skuteczne jest jedynie przeliczenie kredytu do franka szwajcarskiego na dzień wydania dyspozycji uruchomienia kredytu” (s. 17 uzasadnienia wyroku), podczas gdy ustawa przewiduje przepisy dyspozytywne zmieniające stan prawny, eliminujące możliwość przyjęcia takiego rozwiązania;

z daleko posuniętej ostrożności procesowej, w razie nieuwzględnienia zarzutów z pkt. 2 lit. a-c i e-k powyżej (w zakresie, w jakim dotyczą spornych klauzul waloryzacyjnych), formułuję również następujące zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego:

m. art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu aktualnym na dzień orzekania poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzygnięciu o skutkach abuzywności do przeliczenia wartości rat wyrażonych

w harmonogramie spłat, z (...) na PLN, podczas gdy możliwe jest zastosowanie na tej podstawie do przeliczeń kursu średniego NBP;

n. art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (obecnie tekst jednolity Dz.U. z 2016 r. poz.160) poprzez jego błędną wykładnię, a w konsekwencji jego niezastosowanie przy rozstrzygnięciu o skutkach abuzywności, podczas gdy możliwe jest zastosowanie analogii do przepisów Prawa wekslowego

i zastosowanie do przeliczeń kursu średniego NBP również na tej podstawie.

Na podstawie powyższych zarzutów skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie

i oddalenie powództwa wobec Banku w całości; ewentualnie

o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji;

2. w każdym alternatywnym przypadku zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu za postępowanie I instancji oraz za postępowanie II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

Na podstawie art. 380 k.p.c. skarżący wniósł także o:

I. rozpoznanie postanowienia Sądu I instancji w przedmiocie pominięcia dowodu ze świadka D. S. oraz dowodu z protokołu zeznań świadka M. D. i uchylenie tego postanowienia, wskazując, że postanowienie to nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, oraz o dopuszczenie i przeprowadzenie ww. dowodu w postępowaniu odwoławczym na okoliczności wskazane w pkt. 5 petitum odpowiedzi na pozew, tj. w szczególności w celu wykazania następujących faktów:

1. przebiegu i stosowania przez Bank procedury związanej z udzielaniem kredytobiorcom kredytu hipotecznego w Banku;

2. umożliwienia kredytobiorcom spłaty kredytu w walucie waloryzacji już od 1 lipca 2009 r., informowania kredytobiorców o zmianach w Regulaminie;

3. konstrukcji kredytów hipotecznych takich jak kredyt udzielony powodowi, sposobu funkcjonowania kredytu waloryzowanego jako zawierającego odniesienie do waluty obcej, sposobu finansowania kredytu powoda i innych kredytów tej kategorii, sposobu, w jaki kwota kredytu przeliczana była na walutę waloryzacji, przyczyn, dla których saldo kredytu zostało wyliczone w oparciu o kurs kupna, a raty wyliczane były w oparciu o kurs sprzedaży walut;
4. różnic w wysokości oprocentowania kredytów w złotych i waloryzowanych kursami walut obcych i przyczyn ich występowania;
5. zasad obliczania przez Bank kursów walut obcych;
6. szkoleń pracowników przed udzielaniem ww. kredytów, m.in. o obowiązku informowaniu o wszelkich aspektach, m.in. o ryzyku kursowym;
7. umożliwienia klientom Banku od 1 lipca 2009 roku spłacania kredyt bezpośrednio w walucie (...) i byli o tym informowani;
8. możliwości negocjowania każdego zapisu umowy w określonej procedurze;
9. możliwości zabrania projektu umowy do domu, decyzja kredytowa była ważna 60 dni;
10. informowania klienta o ryzyku, treści przekazywanych Klientowi informacji;
11. możliwości bezpłatnego wycofania się z umowy nawet po jej podpisaniu w stosunku do niewykorzystanej kwoty kredytu;
12. możliwości refinansowania kredytu kredytem z innego banku lub przewalutowania kredytu;
13. zasad obliczania zdolności kredytowej dla kredytów waloryzowanych była obliczana tak samo jak dla kredytów Złotowych, albo w sposób bardziej rygorystyczny;
14. istnienia różnic w wysokości oprocentowania kredytów w złotych i waloryzowanych kursem (...), wynikających z niższego kosztu finansowania kredytów waloryzowanych kursem (...) niż kredytów Złotowych;
15. braku możliwości ustalania przez Bank kursu (...) w sposób dowolny;
16. braku możliwości zastosowania stopy referencyjna LIBOR 3M do kredytu złotowego;

II. rozpoznanie postanowienia Sądu I instancji w przedmiocie pominięcia następujących dowodów:

1. pismo okólne No. A-V-36/ (...)/09 Działalność kredytowa i gwarancyjna „w sprawie wprowadzenia zmian do oferty produktowej mBanku w zakresie mPlanów hipotecznych" wraz z załącznikiem nr 1;
2. pismo okólne No. A-V-36/ (...)/09 A-V Działalność kredytowa i gwarancyjna w sprawie zmian w produktach: Kredyty i P. hipoteczne dla osób fizycznych udzielane w ramach MultiPlanów wraz z załącznikiem nr 35;
3. pismo okólne No. A-V-70/ (...)/09 A-V Działalność kredytowa wraz z załącznikiem nr 36 - aneks dotyczący zmiany waluty spłaty kredytów i pożyczek waloryzowanych walutą obcą (...)/USD/EUR/ (...);
4. pismo okólne No. A-V-100/ (...)/11 A-V Działalność kredytowa wraz z załącznikiem nr 3 - aneks do umowy o kredyt hipoteczny;

5. informacja dla klienta - rekomendacja S (II) w mBanku z dnia 30 czerwca 2009 roku, wydruk ze strony internetowej Banku;
6. artykuł dotyczący zniesienia minimalnego kursu wymiany franka szwajcarskiego, opublikowany pod adresem internetowym: (...)
7. pismo Banku do Prezesa UOKiK z dnia 13 kwietnia 2015 roku;
8. sprawozdanie finansowe Banku za 2008 r.;
9. ekspertyza prof. A. R. „Tabela Kursowa mBanku - metodyka oraz analiza porównawcza”;
10. Tabela Kursów Walut Obcych Banku z dnia 12 marca 2009 roku, godz. 14:25;
11. Tabela nr (...) z dnia 12 marca 2009 r.;
12. stanowisko Pierwszego Prezesa SN / Biura Studiów i Analiz SN z dnia 6 września 2016 r.;
13. stanowisko Prezesa (...) z dnia 16 czerwca 2016 roku wraz z załącznikiem;
14. symulacja kredytu PLN;
15. korelacje - tabela (plik na płycie CD załączonej do odpowiedzi na pozew).

Skarżący wniósł o uchylenie tego postanowienia, wskazując że postanowienie to nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, oraz o dopuszczenie i przeprowadzenie ww. dowodu w postępowaniu odwoławczym na odpowiednie okoliczności wskazane w pkt. 3. petitum odpowiedzi na pozew, tj. w szczególności w celu wykazania następujących faktów:

- a) źródeł finansowania kredytu waloryzowanego kursem (...) i zasadności stosowania kursu kupna oraz kursu sprzedaży z publikowanych przez Bank (...) do wyliczania, odpowiednio, wysokości kredytu oraz rat kredytu;
- b) braku możliwości dowolnego ustalania przez Bank kursów walut, rynkowych zasad ustalania kursów kupna i sprzedaży waluty dla pary walut (...)/PLN, według których Bank przeliczał kwotę kredytu wykorzystaną przez Powoda oraz ustalania kolejnych, spłacanych przez Powoda rat kredytu (w tym również kursów kupna i sprzedaży stosowanych przez inne banki);
- c) polepszenia (a nie naruszenia) interesu powoda wskutek wprowadzenia spornych klauzul do umowy;
- d) wyeliminowania z umowy rzekomo abuzywnych postanowień poprzez uzupełnienie tych postanowień;
- e) zmian w treści stosunku prawnego pomiędzy stronami poprzez zmiany w regulaminie;
- f) możliwości spłacania przez powoda kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji ((...)) od 1 lipca 2009 r.;
- g) treści powołanych dokumentów;

III. rozpoznanie postanowienia Sądu I instancji w przedmiocie pominięcia dowodu z opinii biegłego na okoliczności wskazane przez pełnomocnika pozwanego w pkt 6. petitum odpowiedzi na pozew oraz w piśmie z dnia 9 stycznia 2020 roku z wnioskiem o rozszerzenie tezy dowodowej dla biegłego, wskazując, że postanowienie to nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, albowiem dowód ten został

powołany w szczególności na okoliczność ogólnoeconomicznych tez przemawiających za oddaleniem powództwa, a także braku zasadności założeń o jakie oparta została opinia biegłego. Skarżący wniósł o uchylenie tego postanowienia oraz dopuszczenie i przeprowadzenie ww. dowodu z opinii biegłego z zakresu ekonomii, bankowości, finansów w postępowaniu odwoławczym, na następujące okoliczności (tezy):

- a)
- a) wyliczenia hipotetycznej wysokości sumy spłat kredytu powoda w okresie objętym żądaniem pozwu, przy założeniu, że wysokość rat spłacanych przez powoda w PLN, wyliczana jest w oparciu o kurs średni (...) / NBP Narodowego Banku Polskiego, aktualny na dzień zapadalności raty, w miejsce faktycznie zastosowanego kursu sprzedaży (...) / PLN pochodzącego z Tabel Kursów Walut Obcych pozwanego Banku;
  - b) wyliczenia różnicy pomiędzy kwotą wyliczoną zgodnie z pkt 1. powyżej, a faktyczną sumą spłat uiszczonych przez powoda w PLN tytułem rat kapitałowo - odsetkowych w okresie objętym żądaniem pozwu;
  - c) zasad funkcjonowania kredytów waloryzowanych kursem (...) (w szczególności finansowania i spłacania tych kredytów), oprocentowania takich kredytów oraz oprocentowania kredytów złotych, ryzyka związanego z wahaniami kursu (...), metod ustalania kursu (...) w stosunku do PLN przez Bank oraz rynkowego charakteru tego kursu, korzystniejszych warunków kredytów „frankowych” w stosunku do kredytów „złotowych”, nieosiągnięcia przez Bank korzyści w związku ze wzrostem kursu PLN / (...), metod ewidencjonowania w księgach i sprawozdaniach banków kredytów waloryzowanych kursem (...);
  - d) wysokości stawek LIBOR 3M dla (...) oraz WIBOR 3M w okresie obowiązywania umowy;
  - e) niepoprawności metodologicznej konstrukcji kredytu złotowego oprocentowanego w szczególności o właściwą dla waluty (...) stawkę referencyjną LIBOR 3M dla (...)

w szczególności w celu wykazania następujących faktów: rynkowego charakteru kursów pochodzących z Tabel Kursów Walut Obcych pozwanego Banku, braku możliwości dowolnego ustalania kursów przez Bank na dzień zawarcia Umowy, ustalonych zwyczajów na rynku międzybankowym w zakresie ustalania kursów, niepoprawności metodologicznej kredytu złotowego, nieindeksowanego kursem waluty obcej, ale oprocentowanego sposobem właściwym dla kredytu waloryzowanego kursem (...), braku uzasadnienia dla przekształcenia kredytu powoda w tego typu kredyt, bezzasadności roszczenia powoda o zapłatę.

Powodowie nieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Nadto, na rozprawie apelacyjnej, złożono oświadczenia powodów o wyrażeniu zgody na stwierdzenie nieważności spornej umowy kredytowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna, choć w znacznej mierze wpływ na to miała konieczność uwzględnienia modyfikacji stanowiska procesowego powodów.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy w zakresie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia nie są obciążone błędem i znajdują oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w toku postępowania. Sąd odwoławczy przyjmuje zatem wskazanie ustalenia za własne.

Skarżący podnieśli zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., także w zw. z art. 299 k.p.c., i błędy w ustaleniach faktycznych. Ale podstawę faktyczną rozstrzygnięcia zakwestionowali wyłącznie w zakresie ustalenia, że umowa nie podlegała negocjacom pomiędzy stronami, a powodom zaprezentowano kredyt

waloryzowany do franka szwajcarskiego jako korzystny i bezpieczny (odwołujący się do stabilnej waluty). Trudno wskazać w rozumowaniu Sądu Rejonowego wadliwości, które można uznać za przejaw dowolnej oceny dowodów. Sąd ten przyjął przecież, że powodowie – jako osoby działające racjonalnie – wybrali ofertę kredytową, którą uznali za najkorzystniejszą. Elementami tego rozumowania powodów musiały być korzyści finansowe (niska rata) przy niewielkim ryzyku (stabilność waluty). Argument apelacji, że powodowie mieli zdolność kredytową do zaciągnięcia umowy w złotych tylko potwierdza trafność rozumowania Sądu, który dał wiarę powodom, iż mając wybór wybrali „kredyt frankowy”. Działali w zaufaniu do prezentacji tego produktu bankowego. Wybór tej opcji, wbrew twierdzeniom apelującego, nie świadczy o negocjowaniu parametrów kredytu indeksowanego do waluty obcej. Z faktu, że powodowie świadomie wybrali „kredyt frankowy”, który uznali za atrakcyjny, nie wynika, że uzyskali informacje, które prawidłowo określały ryzyko walutowe. Nie każda symulacja wysokości rat kredytów spełnia minimum warunków informacyjnych. W tym przypadku nic nie wskazuje na to, że powodom wskazano symulację na wypadek drastycznego obniżenia wartości złotego względem franka szwajcarskiego, a tylko wtedy można mówić o rzetelnym przedstawieniu ryzyka kursowego. Podobnie analizy, raporty, opracowania i pisma okólne, na które powołuje się skarżący nie mogły stanowić dowodu, że w przypadku powodów zawarta została umowa, której konstrukcja nie narusza ich interesów w sposób rażący wobec przerzucenia całego ryzyka walutowego na konsumentów. Przy czym konsumenci nie mieli świadomości tego stanu rzeczy, nie znali skali ryzyka. Powołanie się przez skarżącego na notoryjność faktu, że szwajcarska waluta kilka lat wcześniej osiągnęła wysoką wartość jest całkowicie dowolne. Od konsumenta, nawet obserwującego tendencje na rynku walutowym, nie można oczekiwać, że sam wyciągnie odpowiednie wnioski co do skali możliwych wahań kursów walut. Tym bardziej, że przywołany w apelacji poziom kursu (nieco ponad 3 zł) nie podważał sensowności wyboru przedmiotowej oferty kredytowej, a mógł być rozważany w kategoriach maksymalnego poziomu kursu waluty.

Analizując zarzuty apelacji, które dotyczą oceny dowodów, widać, że skarżący co do zasady bazuje na ocenie procesu, który doprowadził do wyboru jednej z dostępnych możliwości kredytowych, a Sąd Rejonowy skupił się na kwestii ewentualnego negocjowania warunków konkretnej umowy i słusznie doszedł do przekonania, że takich negocjacji nie było. Nie oznacza to oczywiście, że powodowie nie mieli wpływu na dzień uruchomienia kredytu czy na harmonogram spłat. Tyle tylko, że ten zakres ustaleń umownych trzeba ocenić pod kątem stosowanego prawa materialnego (czy może być uznany za wyłączający przyjęcie abuzywności spornych postanowień umownych).

Rozważania powyższe prowadzą do wniosku, że skarżącemu nie udało się podważyć prawidłowości oceny materiału dowodowego. Sąd Rejonowy dokonał kompleksowej i wnikliwej oceny dowodów, wnioski z niej wyciągnięte były logiczne i zgodne z doświadczeniem życiowym, a więc spełniały wymogi swobodnej oceny z art. 233 § 1 k.p.c. Uwzględnienie w tej ocenie okoliczności podawanych przez powodów nie narusza art. 299 k.p.c. Dowód z przesłuchania stron jest pełnowartościowym materiałem dowodowym, którego nie podważono przez wykazanie nielogiczności, sprzeczności, przemilczeń czy przeinaczeń w wypowiedziach strony.

Od razu trzeba przesądzić o bezzasadności zarzutów naruszenia art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. (także w zw. z art. 278 § 1 k.p.c.). Dowody objęte tymi wnioskami podlegały pominięciu jako nieistotne dla rozstrzygnięcia. Świadkowie D. i S. z pewnością mają wiedzę na temat praktyki działania pozwanego i mogli potwierdzić, że konsumentom oferowano różne kredyty i starano się dopasować produkt do ich potrzeb i możliwości. Bank miał swoją pragmatykę służbową i poruszał się w ramach obowiązków nakładanych na tego typu instytucje. W okolicznościach sprawy nie chodzi jednak o to, czy powodowie złożyli wniosek o zawarcie kredytu odwołującego się do wartości franka szwajcarskiego z uwagi na ówczesnie atrakcyjną ofertę, lecz o to, czy pozwany jako instytucja kredytowa, mająca obowiązek poszanowania słusznego interesu konsumenta, przedstawił w sposób realny i zrozumiały dla powodów również negatywne skutki, jakie mogą wiązać się z powiązaniem kredytu z ryzykiem walutowym. Podobnie było w przypadku dowodu z opinii biegłego, który miał przeprowadzić analizę ogólnoeconomiczną, która nie mogła zastąpić interpretacji prawnej konkretnego kontraktu. W zakresie metodologii wyliczania obciążeń kredytobiorców przy kredycie faktycznie złotowym, trzeba podkreślić, że okoliczności te straciły

na znaczeniu wobec uznania nieważności umowy kredytowej. Akceptując stanowisko Sądu Rejonowego, który precyzyjnie i przekonująco uzasadnił brak podstaw do wnioskowanego uzupełnienia materiału dowodowego, w instancji odwoławczej dowody te pominięto z tych samych przyczyn.

Nie doszło do naruszenia art. 316 k.p.c. Sąd Rejonowy prawidłowo zinterpretował możliwość odwołania się w okolicznościach sprawy do art. 358 § 2 k.c. Sąd odwoławczy w pełni aprobeuje te rozważania i wyciągnięte z nich wnioski. Nie można także stracić z pola widzenia okoliczności, że rozważania o sposobie uwzględnienia abuzywności postanowień umownych straciły na znaczeniu wobec stwierdzenia nieważności kontraktu (o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia).

Nie można zgodzić się z zarzutem naruszenia art. 479⁴³ k.p.c. w zw.

z art. 9 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015 poz. 1634). Sąd I instancji prawidłowo wskazał konsekwencje kontroli abstrakcyjnej wzorca umownego w sprawach dotyczących tego samego przedsiębiorcy. Wywód ten jest prawidłowo umotywowany z odwołaniem się do odpowiednich wypowiedzi judykatury. Nie ma przy tym racji skarżący, że stanowisko Sądu Rejonowego odnośnie wpisania spornego postanowienia do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone wyłączało incydentalną ocenę konkretnej umowy. Przeciwnie Sąd ten stwierdził, że wynik kontroli incydentalnej w tym przypadku potwierdza skutki oceny abstrakcyjnej.

Przechodząc do zarzutów prawa materialnego, trzeba podkreślić, że wbrew zarzutom apelacji, Sąd I instancji prawidłowo zinterpretował art. 385¹ k.c. Z uregulowań dotyczących abuzywności wynika, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne), przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.). Jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową

w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.).

Sąd odwoławczy, nie aprobeując w tym zakresie przeciwnego poglądu Sądu I instancji, nie ma wątpliwości, że sporne zapisy umowne dotyczą głównych świadczeń stron. Możliwość badania ich pod kątem abuzywności zależała od spełnienia warunku sformułowania w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. II k.c.), a więc wyrażenia ich prostym i zrozumiałym językiem. Warto odwołać się do wykładni dokonanej przez Trybunał Sprawiedliwości UE w sprawie C#186/16 (wyrok z dnia 20 września 2017 r., C#186/16, R. A. et al. v. (...) SA, (...) :EU:C:2017:703). Trybunał wskazał, że instytucje finansowe muszą zapewniać kredytobiorcom informacje wystarczające do podejmowania przez kredytobiorców świadomych i rozważnych decyzji oraz powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, i wzrost zagranicznej stopy procentowej (pkt 49 wyroku). Kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosi ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie, a po drugie przedsiębiorca – w tym przypadku bank – musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie (pkt 50 wyroku). Należy także podkreślić, że w świetle prawa polskiego, ciężar wykazania tych okoliczności spoczywa na przedsiębiorcy. Ciężar dowodu wystąpienia danego faktu spoczywa na tym, kto z istnienia tego faktu wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). W tym przypadku bank obowiązany jest do wykazania należytego poinformowania konsumenta, bo od tego zależy wyłączenie badania abuzywności.

W ocenie Sądu odwoławczego, w niniejszej sprawie pozwany nie wykazał faktów pozwalających na przyjęcie, że sporne postanowienia umowne zostały przedstawione powodom w sposób dostatecznie jasny, umożliwiający im podjęcie świadomej decyzji. Test wskazany przez Trybunał Sprawiedliwości w sprawie C-186/16 wypada negatywnie: pozwany nie wykazał, żeby powodom rzeczywiście przed zawarciem umowy przedstawiono rzetelną informację jasno informującą, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosić będą ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla nich trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymują wynagrodzenie. Pozwany nie zaoferował również dowodu na to, że przedstawił kredytobiorcom ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej. Pozwany wiedział przy tym z wniosku kredytowego, że powodowie nie uzyskują dochodów we frankach szwajcarskich; nie miał żadnych podstaw do przypuszczania, że dochody w takiej walucie są uzyskiwane. Interpretację tę wzmacnia pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 listopada 2019 r. (II CSK 483/18, L.). W konsekwencji badane postanowienia nie podlegają wykluczeniu badania ich abuzywności z art. 385¹ § 1 zd. II k.c.

Nie ma także racji skarżący, że przedmiotowe postanowienia umowne uznać można za indywidualnie uzgodnione. Stanowiły one element wzorca umowy, wręcz jej cechą konstrukcyjną. Okoliczność, że powodowie mogli zaciągnąć kredyt w złotych, ale wyraźnie chcieli skorzystać z omawianego wariantu kredytu, nie oznacza, że mieli jakikolwiek wpływ na wzorzec umowy z indeksacją do franka szwajcarskiego. Podobnie wybór dnia uruchomienia kredytu, choć wpływał na ustalenie kursu do przeliczeń, pozostawał bez związku z konstrukcją spornej umowy. Nie można uznać, że okoliczności przywołane w apelacji świadczą o tym, że konsument miał rzeczywisty wpływ na treść umowy w rozumieniu art. 385¹ § 2 k.c.

Skarżący bezpodstawnie kwestionuje prawidłowość przyjęcia przez Sąd Rejonowy, że sporne postanowienia pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumenta. Wywody zaprezentowane na ten temat w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zasługują na pełną akceptację. Oceniane postanowienia umowne przerzucają na konsumenta, słabszego uczestnika obrotu, całość ryzyka związanego z osłabieniem waluty krajowej do waluty indeksacji. Pozwany bank w świetle badanych postanowień umowy takiego ryzyka nie ponosi w ogóle, gdyż w ramach swobodnego ustalania kursów sprzedaży i kupna waluty indeksacji, jest w stanie takie ryzyko w całości przenieść na konsumenta. Omawiana umowa kredytu nie przedstawiała w sposób przejrzysty konkretnych działań mechanizmu wymiany waluty obcej, ani nie precyzowała sposobu ustalania kursu wymiany walut wskazanego w tabeli kursów banku. Powodowie nie byli w stanie samodzielnie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla nich z umowy konsekwencje ekonomiczne rozmiar swoich zobowiązań. Pomiędzy stronami umowy zakłócona została w ten sposób równowaga kontraktowa. Dobre obyczaje nakazują, aby ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem umowy, o ile nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia. Brak określenia w umowie sposobu ustalania kursów walutowych na potrzeby przeliczenia salda zadłużenia na walutę obcą oraz przeliczenia na złote kwoty wymaganej do spłat kredytu w rażąco sposób narusza interes konsumenta. Nie ma w tym kontekście zasadniczego znaczenia to, że powodowie zostali przez bank zapoznany z kwestią ryzyka kursowego, bo choć oczywiste jest, że konsument, zawierając umowę kredytu indeksowanego, liczy się z ryzykiem, jakie się z tym wiąże (czyli wynikającym ze zmienności kursów walut obcych) i akceptuje je, lecz chodzi o skalę tego uświadamianego ryzyka.

W konsekwencji stwierdzić trzeba, że zawarte w umowie stron klauzule kształtujące mechanizm indeksacji – i tym samym określające świadczenie główne kredytobiorców – należy uznać za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., a skutkiem tego jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia.

W apelacji zawarto szereg zarzutów podniesionych z „ostrożności procesowej” i „z daleko posuniętej ostrożności procesowej”, które dotyczą konsekwencji stwierdzenia abuzywności postanowień umownych. Na zagadnienia te trzeba spojrzeć szerzej i z uwzględnieniem modyfikacji stanowiska powodów w instancji odwoławczej. Rozważenia

wymagał nie sposób utrzymania umowy w obrocie (czego dotyczyły zarzuty tej części apelacji), ale możliwość stwierdzenia nieważności całego kontraktu.

Stwierdzenie nieuczciwego charakteru postanowienia umownego powinno mieć skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku tego warunku (por. m.in. wyrok (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15,

C-307/15 i C-308/15, Francisco G. N. i in. przeciwko (...), pkt 61-62). Po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych umowa powinna „w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego” (zob. wyroki (...) z dnia 14 czerwca 2012 r. w sprawie

C-618/10, B. E. de (...) SA przeciwko J. C., pkt 66 – 69, z dnia 30 maja 2013 r., w sprawie C-488/11, D. A. B., K. G. przeciwko J. B., pkt 57, 60,

z dnia 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13,

C-485/13 i C-487/13, U. B. i C., pkt 28, z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie C-377/14, E. R., H. R. przeciwko F. a.s., (...):EU:C:2016:283, pkt 97, z dnia 26 stycznia 2017 r. w sprawie C- 421/14, (...) SA przeciwko J. G.,

(...):EU:C:2017:60, pkt 71, z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 39-40). Zwraca się uwagę, że działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej winny mieć charakter

sankcyjny, co oznacza osiągnięcie swoistego skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów, zawierających umowy z konsumentami, do przewidywania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek taki nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych, gdyż kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu.

Zważywszy jednak na to, że w rozpoznawanej sprawie za abuzywne zostały uznane klauzule określające świadczenia główne stron umowy, przejść należy do rozważań, czy w takiej sytuacji całą umowę należy uznać za nieważną (bezszykowną) czy też dopuszczalne będzie utrzymanie w mocy jej postanowień. O tym, czy umowa może być utrzymana, decyduje prawo krajowe, i musi to być zweryfikowane przy zastosowaniu obiektywnego podejścia, zgodnie z którym niedopuszczalne jest uznanie sytuacji jednej ze stron umowy, zgodnie z prawem krajowym, za decydujące kryterium rozstrzygające o dalszym losie umowy (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie C-453/10, J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., pkt 33-34,

z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 40, 51, z dnia 26 marca 2019 r., w połączonych sprawach C-70/17 i C-179, A. B. i B., pkt 57

i z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 41).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego niejednokrotnie przyjmowano, określając skutki abuzywności postanowień kształtujących mechanizm indeksacji walutowej, że nie pociąga ona za sobą nieważności całej umowy, gdyż umowa taka może istnieć również po wyeliminowaniu z niej klauzuli indeksacyjnej, jako kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli (por. wyroki SN z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, i z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). Dostrzegano wprawdzie, że eliminacja klauzuli umownej uznanej za bezskuteczną nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony,

tj. że granicą, której przekroczenie uzasadnia interwencję sądu, jest sprzeczne z naturą stosunku (art. 353¹ k.c.) ukształtowanie umowy, jednakże uznawano, że wyeliminowanie klauzuli indeksacyjnej nie stanowi przeszkody do utrzymania oprocentowania według stawek LIBOR, mimo wyeliminowania wszelkich powiązań wysokości świadczeń z walutą obcą i mimo że strony najprawdopodobniej nie ustaliłyby wysokości oprocentowania kredytu złotowego według stawki LIBOR, gdyby były świadome abuzywności klauzuli indeksacyjnej (por. wyroki SN z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115 i z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). Podnoszono, że kryterium hipotetycznej woli stron bowiem mogłoby mieć znaczenie na tle art. 58 § 3 k.c., którego nie można stosować w odniesieniu do skutków eliminacji niedozwolonych postanowień umownych (por. wyrok SN z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). Wskazywano też, że umowa nie może być utrzymana

w mocy tylko wtedy, gdyby eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego prowadziła do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie dałoby się odtworzyć treści praw i obowiązków stron (por. wyrok SN z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Należy przywołać stanowisko zajęte przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który uznaje, że w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (por. wyroki (...) z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie

C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 52

i z dnia 5 czerwca 2019 r., w sprawie C-38/17, GT przeciwko HS, pkt 43). Zdaniem Trybunału, reguła ta jest aktualna zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również

– pośrednio – do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty (por. wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 44). W konsekwencji

w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D.

i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...) orzekł, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L z 1993 r., Nr 95, s. 29 ze zm.) nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (pkt 45). Nie powinno budzić wątpliwości, że o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę

o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul, utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością) (tak w wyroku SN z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, L.).

Nieważność umowy potencjalnie może zagrażać interesom konsumenta – kredytobiorcy, zważywszy, że wiąże się to co do zasady

z podobnymi następstwami, jakie zachodzą w przypadku postawienia pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności, skoro położenie prawne stron umowy określają wówczas przede wszystkim przepisy o nienależnym świadczeniu. Nie jest wykluczone zastąpienie nieuczciwego warunku umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym, jednakże dotyczy to tylko sytuacji, w której brak zastąpienia pociągałby za sobą unieważnienie umowy w całości i narażał konsumenta na szczególnie niekorzystne skutki – gdyż wówczas dochodziłoby de facto do penalizacji kredytobiorcy, a nie kredytodawcy (por. wyroki z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Á. K., H. R. przeciwko (...), pkt 80-84, z dnia 21 stycznia 2015 r. w połączonych sprawach C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, U. B.

i C., pkt 33, z dnia 26 marca 2019 r., w połączonych sprawach

C-70/17 i C-179/17, A. B. i B., pkt 56-58, z dnia 20 września 2018 r., w sprawie C-51/17, (...) Bank (...). I (...) Faktoring K. Z. przeciwko T. I. i E. K., pkt 60-61, z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank). W powoływanym już kilkakrotnie wyroku z dnia

3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził ponadto, że ocena, czy unieważnienie umowy naraża konsumenta na szczególnie szkodliwe

skutki, musi być dokonywana w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a nie w chwili zawarcia umowy (pkt 50), co oznacza, iż miarodajne są skutki, które rzeczywiście powstałyby, w okolicznościach istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, gdyby sąd krajowy unieważnił tę umowę, a nie skutki, które w dniu zawarcia tej umowy wynikałyby z jej unieważnienia (pkt 51). Wywiedziono, że konsument może zrzec się ochrony przed negatywnymi następstwami unieważnienia umowy w całości (pkt 55, 67), czyli obstawać przy tej nieważności, a wówczas zastąpienie niedozwolonej klauzuli również nie wchodzi w rachubę. Doprecyzowano także, że wyłączone jest zastąpienie luk w umowie spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, iż skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające

z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które to unormowania nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę (pkt 61-62). Jeśli natomiast prawo krajowe nie przewiduje przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę, które mogłyby wypełnić zaistniałe luki w umowie, konsument, który sprzeciwia się unieważnieniu umowy, ma jeszcze możliwość usanowania postanowienia niedozwolonego poprzez następcze wyrażenie dobrowolnej i świadomej zgody na włączenie go do treści umowy (pkt. 53) (tak również w wyroku (...) z dnia 21 lutego 2013 r., C-472/11, (...) Bank (...) przeciwko C. C. i V. C.).

Ostatecznie stwierdzić trzeba, że w omawianym przypadku nie istnieje możliwość (ani też nie ma potrzeby z punktu widzenia interesów powodów jako konsumentów) utrzymania w mocy umowy stron, z której ze względu na ich abuzywność wyeliminowano postanowienia określające główne świadczenia stron. W tym zakresie wystarcza stwierdzenie abuzywności klauzuli indeksacyjnej, co zwalnia z obowiązku odnoszenia się do kwestii prawidłowości ustalania kursu waluty obcej, czy konsekwencji umożliwienia konsumentom, już w toku realizacji umowy, uniknięcia spreadu przez spłatę rat w zakupionej na wolnym rynku walucie obcej. Pomijając bowiem słuszność rozważań Sądu Rejonowego na te okoliczności, były podstawy do uznania, że przedmiotowa umowa nie wiąże stron od samego początku, od momentu jej zawarcia. To z kolei nakazuje przejście do kolejnego etapu rozważań polegającego na ocenie, czy żądanie pozwu zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie domagają się zasądzenia zwrotu świadczenia nienależnego i Sąd I instancji zasadnie uznał ich roszczenie, co oznacza bezzasadność zarzutu naruszenia art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i 2 k.c. oraz art. 409 k.c. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.). W takiej sytuacji ten, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści

w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości (art. 405 k.c.

w zw. z art. 410 § 1 k.c.). Z uwagi na nieważność przedmiotowej umowy warto przytoczyć słuszne stanowisko Sądu Najwyższego, które zostało wyrażone

w uchwale z dnia 16 lutego 2021 r. III CZP 11/20: „Stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 KC) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.”

Nie można zgodzić się ze skarżącym, że w omawianym przypadku obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia wyłącza zużycie świadczenia. Twierdzenie to jest ze strony pozwanego całkowicie gołosłowne. Pozwany

– mimo że to na nim spoczywa w tym zakresie ciężar dowodu – nie złożył żadnego wniosku dowodowego w tym kierunku. Trudno byłoby przyjąć, że

w przedmiotowej sprawie rzeczywiście doszło do bezproduktywnego zużycia świadczenia. Oznaczałoby to bowiem nic innego, jak rażąca niegospodarność po stronie pozwanego, który prowadzi działalność gospodarczą związaną z obrotem pieniędzmi. Środki te są inwestowane w celu pomnożenia zysków, a nie bezproduktywnie zużywane.

Skarżący bezpodstawnie zarzuca naruszenia art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c. Sąd Rejonowy słusznie odrzucił koncepcję związania przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia z zawarciem umowy. Bieg przedawnienia takiego roszczenia w zasadzie rozpoczynał się z chwilą kaźdoczesnego jego spełnienia. Nie ma przy tym podstaw do trzyletniego okresu przedawnienia, gdyź nie chodzi o świadczenie okresowe. Kaźda zapłata tytułem spłaty raty z przedmiotowej umowy, rodziła nowe roszczenie o zwrot nienależnie spełnionego świadczenia. W pełni uzasadnione jest stanowisko Sądu Najwyższego w sprawie III CSK 36/14 (wyrok z dnia 16 grudnia 2014 r., LEX nr 1621345), zgodnie z którym dla rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia nie ma znaczenia, kiedy wierzyciel dowiedział się o tym, że świadczenie było nienależne, ani kiedy rzeczywiście wezwał dłużnika do zwrotu nienależnego świadczenia. Poniewaź pozew złożono 26 września 2019 roku, za przedawnione należy uznać roszczenia o zwrot tych świadczeń, które zostały spełnione przed 26 września 2009 roku, ale w tej sprawie należności takie nie były dochodzone.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że powodom przysługuje zwrot spłaconych środków na podstawie art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. jako świadczenia nienależnego i uznał zasadność zasądzenia na rzecz powodów kwoty dochodzonej pozwem.

Z tych względów, na podstawie art. 385 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.

Wobec oddalenia apelacji pozwanego, mając na uwadze treść art. 98 k.p.c., pozwany zobowiązany jest zwrócić powodom koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, których wysokość w kwocie 1 800 złotych ustalono na podstawie § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 ze zm.).